

JIRÍK PARDUBSKÝ A KONEC MRZÁKŮ Z MILETÍNKA V PARDUBICÍCH

František ŠEBEK

Zemanský rod Mrzáků z Miletínka¹⁾ vystupuje na světlo dějin z útržků dochovaných písemných pramenů zhruba od poloviny 14. století v severovýchodních Čechách, na Hořicku. Přibuzenskou souvislost jednotlivých zemanů, pšších se podle rodové tvrze "z Miletínka" (dnes zaniklá osada na katastru Miletín, okres Jičín) nebo užívajících podle několika dalších drobných majetků také predikát "z Jeřic" apod., nelze pro tuto dobu vystopovat. Jejich erb - štípený štít se šachovnicí v pravém poli a s pannou v klenotu - se ve 14. a od 15. stol. objevuje na pečeti několika dalších šlechtických rodů ze severovýchodních Čech. Možná je to svědectvím rozrodu od společného předka. Nic spolehlivého se ale nedá vyšetřit. Prokazatelnou rodovou linií můžeme sledovat až od Diviše Mrzáka z Miletínka, který se v pramenech častěji vyskytuje od poloviny 90. let 14. stol. Za manželku měl Machnu a s ní pět synů: Petra, Ondřeje, Jetřicha, Vaňka a Diviše Bořka. Diviš Mrzák svůj pozemkový majetek posunul i do jiných končin východních Čech - představovaly jej podřly na vlastnictví tvrze Jaroslav u Vysokého Mýta, Kasaličky na Pardubicku aj. Pohyboval se patrně v okolí pánů z Kravař, předních ochránců rodícího se husitského hnutí, možná působil nějaký čas ve službě dvora krále Václava IV. Diviš Mrzák zemřel nejspíše v roce 1412 a z jeho potomků potom sehráli ve veřejném dění významnou roli především Jetřich, Vaněk a hlavně Diviš Bořek. Přízvisko Mrzák se stalo rodovým. Petr a Ondřej se v dochovaných pramenech objevují jen jednou (roku 1412) a patrně se nedožili vyššího věku.

Do českých dějin se zapsal především nejstarší ze synů Diviše Mrzáka, hlava rodu - Diviš Bořek z Miletínka.²⁾ Stal se jedním z důležitých protagonistů epochy husitské revoluce. Na první pohled se může dnešnímu pozorovateli zdát, jakoby se nástup jeho kariéry podobal blesku z čistého nebe. Začala strmě stoupat od dubna 1421 po grandiózním tažení spojených husitských sil

do východních Čech. Diviš Bořek z Miletínka se svými bojovníky zlikvidoval husitským oddílem dosud vzdorující benediktínský klášter v Opatovicích n.L., v plen vzal i ženský cisterciácký klášter v Sezemicích a na obou klášterstích začal hospodařit "k věrné ruce bratří a sester". Nadto byl ustanoven pražany hejtmánem nad královskými městy Chrudimí, Vysokým Mýtem a Litomyšlím s rozlehlými statky litomyšlského biskupství a kapituly. Takřka přes noc se stal mužem, s nímž se muselo v celozemském měřítku počítat. Navíc mu roku 1422 kníže Zikmund Korybutovič světil do správy nejvýznamnější východočeské město - Hradec Králové. Své sídlo si Diviš Bořek začal stavět na Kunětické hoře, patřící původně opatovickému klášteru. Poté však nastal obrat. Ve východních Čechách začal budovat nové bratrstvo Jan Žižka a v bitvě u Strauchova dvora u Hradce Králové (1423) připravil Diviše Bořka o vládu nad Hradcem Králové. Po Žižkově smrti (1424) se Diviš Bořek pro zásadní názorové neshody dostal do konfliktu se sirotčím i táborským bratrstvem a r. 1425 přišel po vojenském zásahu bratrstev o vládu nad Vysokým Mýtem a Litomyšlím. Zůstala mu Chrudim, opatovické a sezemické klášterství s hradem na Kunětické hoře. Jeho vztah k oběma bratrstvům zůstal napotom zcela negativní a není divu, že když se od r. 1433 vytvořila koalice, která hledala cestu ukončení válek kompromisním směrem s císařem Zikmundem i s katolickou církví a která chtěla zlomit rozhodující vliv bratrstev, objevil se Diviš Bořek z Miletínka znovu v popředí dění. V památné bitvě u Lipan r. 1434 osvědčil své válečnické schopnosti a zkušenosti jako vrchní velitel vítězných vojsk panské jednoty. Císař Zikmund Lucemburský, o jehož uvedení na český trůn se přičinil, jej mezi jinými odměnil tím, že mu potvrdil úchvaty původně církevního majetku jako královskou zástavu na vysokou zástavní sumu. Císař Zikmund si Diviše Bořka zavazoval i pro další službu - zvláště v boji proti poslednímu odporu, proti Hradci Králové. Po kapitulaci Hradce Králové a pádu hradu Sionu Jana Roháče z Dubé (1437) se začalo stále zřetelněji ukazovat, že císař Zikmund není ochoten jít cestou důsledného plnění podmínek, k nimž se před svým přijetím za českého krále zavázal českým kališníkům. Rychle rostla opozice, která již hrozila znovu sáhnout po zbrani. Jedním z jejích čelných představitelů se stal Diviš Bořek z Miletínka. Než došlo k rozuzlení, 9. prosince 1437 Zikmund Lucemburský vydechl naposled. Měsíc po něm (8. ledna 1438) zemřel i Diviš Bořek.

Po boku Diviše Bořka a tak trochu v jeho stínu vystupovali v průběhu husitských válek jeho bratři Jetřich a Vaněk, řečený Vyzdvíhač. Ti po smrti Diviše Bořka začali výrazněji zasahovat do politického dění a válečných akcí, odehrávajících se mezi stoupenci různých názorových proudů na obsazení českého trůnu a způsobu vlády. Patřili k vlivným činitelům východočeských landfrídků (hradeckého a chrudimského kraje) a posléze ke stoupencům formující se strany Jiřího z Poděbrad, která Jiřkovu dopomohla k získání rozhodujícího postavení zemského správce.³⁾

Diviš Bořek z Miletínka zanechal po sobě syny Soběslava, Jana a Petra, kteří po něm měli dědit rozsáhlý majetek, představující hlavně zástavní panství někdejšího klášterství opatovického a sezemického s hradem na Kunětické hoře. Když Diviš Bořek zemřel, ještě nebyli jeho synové plnoletí a tak se jejich poručníkem a správcem dědictví stal strýc Jetřich z Miletínka. Jetřichovo poručnictví skončilo někdy před rokem 1448 a o statky se nakonec podělili Soběslav a Jan.⁴⁾ Petr se zřejmě nedožil delšího věku. Soběslav se záhy začal objevovat v popředí šlechtické společnosti východních Čech, mezi straníky Jiřího z Poděbrad a vlivnými osobami českých zemí vůbec. Postupně přebíral úlohu hlavy rodu.

Jetřich z Miletínka poté, co předal správu statků synům Diviše Bořka a došlo k dohodě o rozdělení majetku, hospodařil na části opatovického klášterství, představovaném městečkem Přeloučím se 6 okolními vesnicemi a od centra panství odlehlejšími okrsky 4 vesnic severozápadně od Nového Bydžova. Z dědictví po Diviši Bořkovi si dále ponechal zástavní statek někdejšího svatojiříského kláštera dominikánek v Hradci Králové, tvořící 5 vesnic v okolí Nechanic, vesnici Bylany u Chrudimě a některé další drobnější příjmy. Celkem vládl z Přelouče nejméně 17 vesnicím, rozptýleným ovšem do několika víceméně vzdálených ohnisek⁵⁾. Jetřich zemřel někdy krátce po roce 1455 bez přímých dědiců a vláda nad jeho statky přešla na Soběslava Mrzáka z Miletínka. Soběslav část z nich neudržel - jejich osud však nebudeme sledovat, neboť není podstatný pro předmět této studie.

Na sklonku svého života získal Diviš Bořek z Miletínka k uzurpovaným klášterním dominím koupit také pardubické panství. Stalo se tak nejspíše někdy v letech 1434 - 1436.⁶⁾ Toto nevelké panství ovšem bylo důležité pro nesporně strategicky významnou polohu. Tehdy k němu patřily vedle městečka, poplužního dvora a významného hradu v Pardubicích jenom vesnice (později zaniklé) Přerov, Bukovina, Lhotka a patrně část vesnice Blato.⁷⁾ Diviš Bořek z Miletínka přenechal správu pardubického panství svému bratrovi Vaňkovi Vyzdvíhači. Tak to zůstalo i po Divišově smrti a také poté, co se vlády nad rodinnými statky ujal Divišův syn Soběslav a jeho bratr Jan. Soběslav se proto občas psal s predikátem "z Pardubic" a měl jej dokonce vyryt na svém pečetním prstenu. Dědické nároky Soběslava z Miletínka (a jeho potomků) na Pardubice zůstaly nepopíratelně zachovány. Faktickou vládou zde však vykonával Vaněk z Miletínka a jeho potomci, mezi nimi hlavní postava tohoto pojednání - Jiřík Pardubský.

Vaněk z Miletínka sídlil v Pardubicích. Byl se svolením bratra Diviše Bořka a po jeho smrti jistě po dohodě s Divišovými přímými dědici. Kromě toho měl ale Vaněk ještě v držení městečko Týnec n.L. se 7 vesnicemi v okolí, představující část někdejšího majetku sedleckého kláštera, který mu zastavil "za věrné služby" roku 1436 císař Zikmund. Po Divišově smrti přešly na Vaňka ještě nějaké jeho drobné příjmy a Vaněk si sám r. 1451 koupil tvrz Třesíce s poplužním dvorem, mlýnem a vsí, koupil také část platů z poddaných v Běruni-

cích.⁸⁾ O tyto drobné majetky časem přišel a jeho doménou zůstalo panství pardubické a Týnec n.L.

Vaněk z Miletínka se dožil korunovace Jiřka Poděbradského a prvních let jeho vlády. Dožil se však také vážné krize rodového majetku. Roku 1460 si totiž Soběslav z Miletínka ke své "pilné potřebě" půjčil značný obnos peněz od Buriána Trčky z Lípy a jeho bratří. Dluh musil pojistit částí kunětickohorského panství a zavázat se k dalším podmínkám, které byly pro dlužníka velmi nevýhodné. Ve smlouvě se mimo jiné uvádělo, že se tak děje se souhlasem Soběslava strýce Vaňka a jeho syna Jiřka Pardubského. Ti také za Soběslava ručili, že dodrží stanovené závazky.⁹⁾ Naneštěstí se Soběslav nedokázal vymanit z této velmi obtížné situace a někdy koncem roku 1463 náhle zemřel. Tehdy zřejmě zemřel i jeho bratr Jan.¹⁰⁾ Není vyloučeno, že toto úmrtí souviselo s morovou epidemií, která tehdy a následujícího roku v Čechách řádila. Jan po sobě nezanechal potomky, Soběslav dědice ještě nezletilý.¹¹⁾ V této situaci projevil o kunětickohorském panství eminentní zájem král Jiří z Poděbrad a rozehrál operaci, která vyústila v převodu tohoto zástavního statku do rukou Jiřkových synů - knížat minsterberských Viktorina, Jindřicha, Hynka a Bočka z Kunštátu. Svou královskou listinou to stvrdil v dubnu 1465 a navíc zvýšil zástavní sumu na více jak trojnásobek původní částky.¹²⁾ Dodejme jen, že poté, co došlo k rozdělení majetku mezi Jiřkovými potomky (r. 1472), připadlo kunětickohorské panství k dluhu Jindřicha Minsterberského. Těchto událostí se již Vaněk z Miletínka nedožil. Zemřel někdy v průběhu roku 1461 a zanechal dva syny - již zmíněného Jiřka a Diviše. Z dcer známe jen Elišku.¹⁴⁾ Diviš patrně také záhy zemřel a hlavou rodiny se stal Jiřík Pardubský. Z dětí po Soběslavovi z Miletínka zůstal naživu jen Baltazar. Ten zvolil dráhu duchovního a r. 1481 byl ve věku asi 24 let vysvěcen na kněze.¹⁵⁾

Jiřík Pardubský hospodařil na pardubickém panství s tím, že dědičné právo zůstalo zachováno ve prospěch potomků Soběslava z Miletínka, přesněji Baltazara. Jiřík přišel za neznámých okolností o zástavní zboží Týnec n.L. se 7 vesnicemi. Není vyloučeno, že je ztratil již Jiřkův otec. Víme jen, že toto zboží zapsal v roce 1472 král Vladislav Jagelonský Václavu Hružovi z Chelčic.¹⁶⁾ Tradice rodu zajišťovala Jiřkovi zpočátku určitou vážnost, byl majetkově rod značně poklesl. V roce 1470 patřil k 8 velitelům zemské hotovosti z chrudímského kraje, která podle usnesení zemského sněmu měla být vypravena do boje proti uherskému králi Matyášovi.¹⁷⁾

Finanční potřeba však na Jiřka Pardubského stále více doléhaly.¹⁸⁾ Jakou měly příčinu, nevíme. Těžko se lze dohadovat, zda to způsobily mimořádné výdaje provádějící válečné události, či zda nad své možnosti investoval do nějakých podniků a přitom upadl do nezvládnutelných dluhů. Mohla to být přestavba hradu nebo budování rybníků - s nimi začal již jeho otec i bratranec Soběslav na kunětickohorském panství. Jisté se tu asi projevila celková neutěšená hospodářská situace a na malém panství s malými příjmy

neexistoval dostatečný manévrovací prostor, jak jí úspěšně čelit. Dluhy ovšem mohly být již dědictvím po otci. To všechno jsou ale jen pouhé spekulace.

Okolnosti donutily Jiřka k prvnímu vážnému kroku, který signalizoval, že není schopen majetek bez jeho značného zatížení udržet, již někdy na samém začátku 70. let. Patrně z důvodů finanční tísně zapsal Jindřichovi Minsterberskému do desk zemských dědičný nárok na pardubické panství. Po Jiřkově smrti mělo panství zřejmě připadnout Jindřichovi Minsterberskému.¹⁹⁾ Jiřík tak ovšem nemohl učinit sám o své vůli, neboť k tomu musel mít souhlas Baltazara z Miletínka. Ten se tudíž také stal účastníkem zmíněné smlouvy s Jindřichem Minsterberským. Dluhy ale rostly dále, neutěšené poměry zavdávaly příčinu k drobným sporům se sousedy.²⁰⁾ K dramatickému vyvrcholení došlo roku 1486.²¹⁾ Jiřík zřejmě nebyl schopen dluhy splácet a tak je museli platit ručitelé ("rukojmi"), kteří se za Jiřka před časem zavázali. Zbývala jim jedna možnost. Náhradou se uvázat v adekvátním rozsahu na Jiřkovy statky. To však často předpokládalo jednání soudní cestou. A právě tehdy obnovil po desetiletích svou činnost zemský soud. Tlak věřitelů zesílil pro Jiřka nad únosnou mez a tak se odhodlal k činu, který, když po letech vyšel najevo, vyvolal údiv. Pomocnou ruku podal jeden ze sousedů - Zdeslav Jeník z Mečkova, pán na tvrzi v Uhersku. Dohodli se tak, že Zdeslav podá na Jiřka Pardubského u zemského soudu žalobu pro veliký dluh (ovšem fingovaný). Jiřík se neměl k soudu dostavit a tím svou práci prohrál. Náhradou za veliký dluh se potom Zdeslav Jeník z Mečkova mohl ujmout Pardubice a Jiřík se tím vyhnul věřitelům. Nebylo mu co zabrat, protože v podstatnou část panství se uvázal Zdeslav Jeník. Vyvolalo to nepochybně veliký rozruch a někteří věřitelé se rozhodli řešit situaci po svém. Snad s tím souvisí náhodně dochovaná zpráva, že Václav Čtěl z Nemyčevsi pobral Jiřkovi Pardubskému "všecky svršky jeho a nábytky jeho na Pardubicích i v Pardubicích i u Pardubic, kdež toho pokládají za 1.100 kop grošů".²²⁾ Jiřík Pardubský se o to po letech neúspěšně soudil se synem Václava Čtěle a soudili se o to s dalším dědicem ještě i synové Jiřka Pardubského (rovněž neúspěšně).

Dramatický zvrat nastal, když se Jeník z Mečkova sám ocitl v těžké finanční situaci a Jiřík Pardubský dělal další dluhy. Pardubice se stávaly asi pro Zdeslava spíše přítěží. Dne 11. února 1491 pohnal u komorního soudu Jiřka Pardubského, "že jest se v nové dluhy dlužil, a že bych těch platiti povinovat nebyl" (tj. Zdeslav).²³⁾ Patrně s tím souviselo i to, že na Jeníka naléhal Jan Smiřický, aby mu zaplatil polovinu věna - 400 kop grošů míšeňských, které měla dostat jeho manželka Eliška, sestra Jiřka Pardubského.²⁴⁾ Komorní soud odkázal Zdeslava i Jiřka k zemskému soudu, který měl zasedat 15. dubna 1491. Rozsudek vynesli páni na zemském soudu 5. října. Hned na počátku soudního líčení Jiřík Pardubský, nevěda kudy kam, učinil doznání. Vylíčil, že soudní řízení v r. 1486 byl podvod, na který ho navedl Zdeslav Jeník z Mečkova. Ten sice zapřel, ale to mu nepomohlo. Takový úskok, kterého se dopustili proti ručitelům, vzbudil rozhořčení. Lze to vyčíst z formulace

rozsudku a ještě po desetiletích se v příručkách nálezů zemského soudu vypisovaly výroky tohoto soudního pojednání.

Dříve než byl vynesena rozsudek, zasáhl do sporu Vilém z Pernštejna, jehož kariéra u dvora Vladislava Jagelonského právě v této době začala rychle stoupat. Vilém z Pernštejna právě dokončoval jednání o koupi kunčticko-horského panství od Jindřicha Minsterberského, s čímž král vyslovil souhlas. Pardubice se mohly stát cenným přídělkem pro zamýšlené vybudování dominia, s nímž měl Vilém velké plány. Situace byla příhodná a o prodeji Pardubic nemusel Zdeslava Jenka ani Jiřka Pardubského asi dlouho přemlouvat. Vilém jistě tušil, jak asi může jejich spor skončit a proto jednal rychle. Nejprve 8. června 1491 sepsal smlouvu s Jindřichem Minsterberským, jíž od něj koupil dědičný nárok na Pardubice, který měl Jindřich zapsán v deskách zemských od Jiřka Pardubského a Baltazara z Miletínka.²⁵⁾ O dva dny později sepsal na Kunčtické hoře se Zdeslavem Jenkem a Jiřkem Pardubským smlouvu o prodeji Pardubic.²⁶⁾ Dohodli se na ceně 3.250 kop grošů českých. Z toho 2.000 kop měl dostat Zdeslav Jenk, ale tak, že se tím měly zaplatit Zdeslavovi dluhy. V hotovosti měl Zdeslav dostat jen 200 kop grošů a o zbytku se museli Zdeslav s Jiřkem domluvit před jmenovanými rozhodčími tak, aby bylo provedeno vyúčtování a uspokojení věřitelů Jiřkových dluhů. Teprve co zbude, měl dostat Jiřk. Vilém souhlasil, aby směl Jiřk ještě nějaký čas užívat poplužní dvůr za městem, kde zatím sídlil. I ten se však měl prodat. Jiřk mohl ještě užívat dům ve městě. Hned na to si nechal Vilém potvrdit od Zdeslava Jenka prodej Pardubic (respektive onu částku 2.000 kop) v deskách zemských. Stalo se tak neobvykle rychle - již 18. června.²⁷⁾

Dne 5. října byl konečně vynesena rozsudek ve sporu mezi Zdeslavem a Jiřkem Pardubským. Páni našli za právo *"poněvadž on Pardubský sám se k tomu zná, že jest s Jenkoví radí takový úklad před se bral, aby jej z veliké sumy pohnal a právo na něm aby ustál, a tudy rukojmí svých prázden byl, že jest se Pardubský sám svými ústy odsúdil... ješto pamětníkuov není, by se kdo o taková nepravost před takovým soudem pokusiti směl... a protož z těch příčin... jest hrdlo podle práva propadl."*²⁸⁾ Jiřk rozsudek smrti asi nečekal. Zdeslav Jenk popíral, že by Jiřkovi něco podobného radil, ale vzat byl do vězení, tam usvědčen a posléze rovněž odsouzen ke ztrátě hrdla.²⁹⁾ Jiřkovi přitížila ještě křivá přísaha, kterou se měl dopustit před králem, když pravil, *"že jest panu Švihovskému jak je živ za služebníka se nepřikazoval, a potom před králem JMstí a přede pány při soudu zemském přiznal se jest byl služebníkem Švihovského"*.³⁰⁾ Jiřk uvedl, že i k tomu jej navedl Zdeslav Jenk. O co v případě služby panu Švihovskému (patrně Půtovi Švihovskému z Riesenburka) šlo a jaký to mělo vztah k projednávanému případu, netušíme.

Oba provinilci nakonec našli milost. Tuším, že v tom mohl sehrát vliv pana Viléma z Pernštejna, který v souvislosti s koupí Pardubic nepotřeboval další komplikace. Musela se ještě vést jednání o zaplacení pohledávek po Jiřkovi apod. Na svobodu se dostal Jiřk Pardubský (a patrně i Zdeslav) již v

dobru 1492. Tehdy s ním uzavřel Vilém z Pernštejna smlouvu o prodeji poplužního dvora u Pardubic.³¹⁾ Dvůr Jiřk prodal za 200 kop grošů míšeňských. Smlouvat jakkoliv nemohl. Nadto si nechal Vilém ještě vystavit listinu, jíž se Jiřk zřekl případných dědičných nároků na sezemické klášterství, kdyby se snad někdy ukázalo, že by nějaké mohl mít.³²⁾ Jiřk odešel z Pardubic a usadil se v Praze. Svůj život dožil v neustálém tlaku věřitelů a drobných soudních sporech. Marně se domáhal nějakých pohledávek na Jindřichovi Minsterberském³³⁾ a ještě r.1500 se u komorního soudu bránil, že nemůže zaplatit dluh, neboť *"nemá odkud těch peněz dáti"* (jednalo se o 45 kop mš. - pozn.F.Š.), *než když by peníze od pana Pernštejnského, kteréž mu za Pardubice dáti má, dány byly, že by je dáti chtěl, a že jest tak s nimi smlouvu měl."*³⁴⁾ Z peněz za Pardubice už asi neviděl nic, ty pohltily jeho starší dluhy. Mezi živými se v dochovaných pramenech naposledy připomíná r. 1504 a r. 1519 se o něm píše jako o nebožtíku. Mezi těmito daty zemřel.³⁵⁾ Kdysi slavný zemanský rod utonul v zapomnění.

Poznámky:

- 1) Údaje, které o Mrzácích z Miletínka shromáždil A. Sedláček na různých místech Hradů a zámků (posléze i v přehledu v Ottově slov. naučném) a které odtud přebírá většina literatury, nejsou vyčerpány v úplnosti.
- 2) Monografie o Diviši Bořkovi z Miletínka dosud chybí. V dalším odkazují na přehled u E. Šebek a kol., Dějiny Pardubic I. Pardubice 1990, s.65-74, viz též poznámky na s.177-180 (dále cituji jen Dějiny Pardubic I).
- 3) O působení Jetřicha a Vaňka z Miletínka v přehledu viz Dějiny Pardubic I, s.75 - 84 a poznámky na s.180 - 184.
- 4) O synech Divíše Bořka viz Archiv český I, s.520 (dále cituji jen AČ). O Petrovi je to jediná zmínka. Že byl Jetřich jejich poručníkem, viz AČ XXXVII, s.1714, pozn.2. Od r.1449 vystupuje v pramenech Soběslav již samostatně jako uznávaná osobnost. Jeho bratr Jan poté, co si rozdělili majetek, držel sezemické klášterství.
- 5) K Přelouči patřila Lhota Velká (Lhota u Přelouče), Škudly, Kozašice, Jankovice, Mokošín, Lhota Malá (zaniklá ves, dnes na katastru Přelouče), 1 poddaný v Benešovicích a 1 v Labětně. U Nového Bydžova Jetřichovi patřily vesnice Chroustov, Osek, Dubečno a Dvořiště. Královéhradeckých dominikánků původně byly vesnice Sobětuš, Třesovice, Střezetice s popl. dvorem, Probluz, Dlouhé Dvory s popl.dv. Doklady viz AČ I, s.527, 524, AČ VI, s.443, AČ XVI, s.159, AČ XXXVII, s. 1647, pozn.6, s. 1662.
- 6) Podrobný rozbor pramenů k této otázce viz Dějiny Pardubic I., s.180, pozn. 41 (kap.7) a 4 (kap.8).
- 7) Viz Dějiny Pardubic I., s.181, pozn.11. Část Blata byla někdy před rokem 1481 připojena k rychmburskému panství.

8) K Týnci n.L. patřily vesnice Vinařice, Bělušice, Kojice, Selmice, Labská Chrčice, Krakovany, Uhlířská Lhota. Ještě v r. 1454 držel Vaněk vesnici Stradouň u Vysokého Mýta (dědictví po Diviši Bořkovi). Doklady viz AČ II, s.180, 181, AČ III, s.176-177, AČ XXXVII. č.7, s.23-28, **L. Emler** (ed.): Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae a. MDXLI igne consuptarum II., Praha 1872-1878, s.241-242 (dále cituji jen RT).

9) AČ XV., č.118, s.229-232. Podrobněji o tom Dějiny Pardubic I., s.80 a poznámky na s.182.

10) K datu Soběslavova úmrtí viz Dějiny Pardubic I., s.182, pozn. 44, o Janovi tamtéž pozn.46.

11) O dětech Soběslava z Miletínka viz zápis z 29. 4. 1464, kterým otec Soběslavovy manželky Kateřiny z Žirotína, Jaroslav z Žirotína, postupuje vrchnostenskou správou nad klášterem v Panenském Týnci (citováno podle **A. Sedláček**; Hradý VIII., s.222). Jménem známe jen Baltazara, ostatní jistě záhy zemřeli. Že byl Baltazar synem Soběslava z Miletínka viz doklad AČ XVI., č.399, s.334-335. Tamtéž se dovídáme, že v r. 1464 bylo Baltazarovi asi 7 let.

12) O převodu Kunětické hory na syny Jiřiho z Poděbrad a další osudy kunětickohorského panství viz podrobněji Dějiny Pardubic I., s.80-84 a poznámky na s.183-184.

13) O Vaňkovi jako o živém se píše ještě 18. 11. 1460 a jako o nebožtíkoví 22. 1. 1462 (viz AČ XV., č.118, s.232, AČ XVI., č.92, s.143). V těchto dokumentech je též zmínka o Vaňkových synech Jiřikovi a Divišovi. Zpráva z r.1462 je jediným dokladem o existenci Divíše.

14) Eliška byla manželkou Jana Smiřického (1491) a jako sestra Jiřka Pardubského se uvádí v záznamu z jednání komorního soudu (viz AČ IX., č.791, s.560).

15) Viz **L. Solář**, Dějepis Hradce Králové. Hradec Králové 1850, s.130. K Baltazarovu věku viz zde pozn. 11.

16) Viz **A. Sedláček**, Zbytky register králů římských a českých z let 1361 až 1480. Praha 1916, č.1848.

17) Viz AČ IV., s.443.

18) Z torzovitě dochovaných dokladů víme, že si 13. 1. 1469 Jiřík půjčil 300 zl. uherských na 10 % úrok od Hynka z Veselice (AČ XV., č.138, s.253). Půjčeno měl také od Mikuláše Licka z Ryzmburka (viz blíže RT I, s.197-198, AČ XIX., č.14, s.513).

19) O této záležitosti se lze dohadovat ze dvou písemností. Když Jindřich Minsterberský prodával Vilémovi z Pernštejna 8.6. 1491 dědický nárok na Pardubice, uvedl výslovně, že na to má zápis v deskách zemských od Pardubského a také od kněze Baltazara Mrzáka. V r. 1482 došlo k rozepři o majetek mezi knížaty minsterberskými. Kněz Viktorin vinil Jindřicha Minsterberského z nároků na Pardubice. Rozhodčí přitom vyslovili názor, "poněvadž kněz Jindřich toho v držení není a dědic živ jest", že se z toho nemusí odpovídat, "Než umřel-li by dědic, a kněz Jindřich všel toho v držení", potom by se mohl Viktorin s

Jindřichem soudit (AČ I., č.9, s.312). Z toho vyplývá, že na základě takové smlouvy mohl vládnout Jiřík na Pardubicku do konce života. Pro datování je důležité, že smlouva byla patrně uzavřena ještě před tím, než došlo k rozdělení majetku mezi knížata minsterberská, tj. r.1472 - jinak by si totiž Viktorin nemohl na Pardubice dělat žádné nároky. Jestliže ve smlouvě figuroval Baltazar z Miletínka, mohlo se tak stát až za jeho plnoletosti (kolem r. 1470). Smlouva ovšem mohla být uzavřena již za Vaňka z Miletínka a Jiřík Pardubský s Baltazarem ji mohli později znovu potvrdit.

20) Např. spor s Čeříkem Dašickým z Barchova (AČ VII., č.387, s.398), 1478 spor s Janem Žákem z Krchleb (AČ VII., č.286, s.515) nebo vleklý spor o držení Svítkova s minsterberským úředníkem Prokopem Liškou z Vysoké z let 1488 - 1491 (AČ IX., č.627, s.484, AČ X., s.546-547, AČ XVI., č.482, s.387-388).

21) Případ lze přibližně rekonstruovat na základě dochovaných útržkovitých výpisů z desk zemských a register soudu komorního. Viz RT I., s.170, 208, 223, AČ IX., č.760 s.543, AČ XIX., č.195 s.555, č.17 s.563, č. 85, s.570, č.102 s.603.

22) AČ XIX., č.2959, s.463.

23) AČ IX., č.760, s.543.

24) AČ IX., č.791 s.560. 25) AČ XVI., s.382.

26) AČ XVI., s.383-385.

27) RT II., s.448.

28) RT I., s.223.

29) Viz doklady citované v pozn.21.

30) RT I., s.223.

31) AČ VI., č. 284, s.531.

32) AČ VI., č. 283, s.530, viz též AČ XIV., s. 441. Zápis na Sezemice měl nepochybně souvislost se sporem, který r. 1487 - 1489 vedl Baltazar z Miletínka proti držení sezemického klášterství knížaty minsterberskými. Tvrdil, že při převodu uskutečněném za krále Jiřiho bylo porušeno právo. Nic sice nedocílil, ale onen převod nebyl patrně zcela bez stínu podezření z určitých machinací (viz k tomu Dějiny Pardubic I., s.183, pozn.58). Tušil to patrně i Vilém z Pernštejna, proto se pojistil i zmíněným zápisem Jiřka Pardubského.

33) RT I., s.165, AČ XIX., č.70, s.599. Podstata sporu není zcela zřejmá.

34) AČ X., č.948, s.526.

35) Jiřík po sobě zanechal dceru Markétu a syny Soběslava a Václava. Jimi zřejmě rod vymřel po meči.

Jiřík Pardubský und das Ende der Mrzáks von Miletíněk in Pardubitz (Zusammenfassung)

Das Geschlecht der Mrzáks von Miletíněk ist in der böhmischen Geschichte insbesondere durch die Gestalt des Diviš Bořek von Miletíněk (+ 8.1. 1438) eines berühmten Kriegers und einer einflussreichen Persönlichkeit hussitischen Böhmens bekannt.

Im Jahre 1421 okkupierte er ausgedehnte Besitzungen des Benediktinerklosters in Opatovice n./L. und des weiblichen Ziestzienserstiftes in Sezemice. Zum Zentrum der auf diese Weise zu errichtenden Domäne wurde die neuerbaute Burg auf Kunětická Hora. Am Ende der Hussitenkriege bestätigte der Kaiser Sigismund Bořeks Usurpationen und stellte ihm darüber Pfandbriefe aus (1436, 1437). Nach Bořeks Tod erbten die ausgedehnte Domäne seine Brüder und seine Söhne, doch vermochten sie nicht, sie auch weiterhin zu behalten. Die Domäne erwarb im Jahre 1465 der König Georg v. Podiebrad für seine Söhne, die Fürsten von Münsterberk. In Pardubitz hielt sich bis zum Jahre 1491 Diviš Bořeks Neffe, Jiřík Pardubský. Damals konzentrierte wieder in einer Hand die Domänen Kunětická Hora und Pardubitz der einflussreiche Magnat Vilém v. Pernstein, der eine bedeutende Periode in der Geschichte der ganzen Region einleitete.

Jiřík Pardubský, dessen Schicksal der Verfasser des Artikels ausführlicher behandelt, tritt in den Zeitdokumenten das erstmal im Jahre 1460 auf. Auf Grund von Familientradition erfreute er sich einer gewissen Achtung. Sukzessiv verfiel er in immer grössere Schulden. Im Jahre 1486 beging er einen Betrug, und zwar auf die Weise, dass er sich in Rücksprache mit Zdeslav Jenfk von Měškov und auf Uhorsko durch einen Gerichtsbeschluss seines Rechtes auf Pardubitz für enthoben erklären liess, um dem Drängen seiner Gläubiger zu entkommen. Am Anfang des Jahres 1491 kam es zu einem neuen Rechtsstreit, bei dem Jiříks betrügerisches Handeln im Jahre 1486 zum Vorschein kam. Das Gericht verurteilte ihn zum Tode, doch wurde er - unzweideutig durch Vilém von Pernstein Einfluss - gerettet; Jiřík bekam Gnade. Vilém von Pernstein verhandelte damals über den Kauf der Domäne Kunětická Hora, und jetzt stellte sich für ihm die Gelegenheit ein, unter günstigen Bedingungen noch die Domäne Pardubitz zuzukaufen. Vilém von Pernstein beliess dem Jiřík Pardubský für ein Jahr die Bewirtschaftung eines Meierhofes unweit der Stadt, doch nach Verlauf dieser Zeit kaufte er um billigen Preis auch diese. Jedes Eigentums entblösst, zog Jiřík Pardubský nach Prag, wo er in armen Verhältnissen sein Leben beendete. Gestorben ist er irgendwann vor dem Jahre 1519. Das Geschlecht der Mrzáks von Miletíněk versank in Vergessenheit.